



PRO-SKILLS

basic skills for lifelong learning

**Priporočila
na področju
izobraževalnih
politik za usposabljanje
ljudi v socialno
neugodnem položaju**



UVODNE BESEDE

Število ljudi, ki živijo v težkih socialnih razmerah, in ki so brez kakršnekoli izobrazbe ali pa le s težavo najdejo zaposlitev v poklicu, za katerega so se šolali, vztrajno narašča. Izobraževanje odraslih je namenjeno prav tem posameznikom z namenom, da bi jim zagotovili možnost za vključitev ter dokončanje tečajev nadaljnega izobraževanja in na ta način izboljšali njihovo usposobljenost za delo.

Izkušnje in študije iz različnih delov Evrope kažejo, da se v programe izobraževanja odraslih in vseživljenjskega učenja vključujejo predvsem tisti posamezniki, ki imajo že doseženo določeno stopnjo izobrazbe. Ljudje v socialno neugodnem položaju so redko zastopani med tistimi, ki se izobražujejo.

Vsaka oseba ali ustanova, ki izvaja programe izobraževanja odraslih in vseživljenjskega učenja, nosi svoj del odgovornosti, da ponudi programe tistim ciljnim (učnim) skupinam, ki jih najbolj potrebujejo. Politiki, ključni akterji in druge odgovorne osebe na področju izobraževanja se morajo zavedati trenutnega stanja in skušati premostiti socialno neenakost na področju vseživljenjskega učenja.

PROJEKT

Partnerske organizacije so z evropskim projektom Pro-Skills dodale svoj prispevek k usposabljanju posameznikov v socialno neugodnem položaju v smeri vseživljenjskega učenja, zlasti z vidika krepitve osebnih, socialnih in samoupravljaljskih - tako imenovanih temeljnih - veščin, ki so predpogoj za vseživljenjsko učenje.

Projekt je podprla Evropska komisija iz programa Grundtvig, združuje pa ustanove in organizacije iz sedmih evropskih držav, ki imajo izkušnje na delovnih področjih izobraževanja odraslih, preprečevanja zasvojenosti, krepitve zdravja in športa.

Da bi izboljšali enak dostop vseh državljanov do izobraževalnih ponudb, vas vabimo, da z nami delite ideje projekta Pro-Skills. **Ta brošura predstavlja priporočila na področju izobraževalnih politik, ki so rezultat projekta Pro-Skills in evropske konference, ki je potekala junija 2008 v Luksemburgu. Publikacija izpostavlja zlasti pomen vseživljenjskega učenja ter tudi pomen in potrebo po krepitvi temeljnih veščin.**

Za nadaljnje informacije, praktične smernice in konkretne izobraževalne module si oglejte Pro-Skills izobraževalni koncept na spletni strani www.pro-skills.eu.

PRIPOROČILA NA PODROČJIH POLITIKE IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH IN VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA

Na podlagi omenjenega strokovnega znanja in izkušenj so partnerske ustanove in organizacije v projektu Pro-Skills ter udeleženci evropske konference Pro-Skills, ki je potekala junija 2008 v Luksemburgu, definirali naslednja priporočila na področju izobraževalnih politik in vseživljenjskega učenja:

- ▶ **Vsak posameznik ima pravico do enakega dostopa do izobraževalnih ponudb.** Socialno neugoden položaj in njegove posledice ne smejo zmanjšati posameznikove možnosti za vseživljenjsko učenje.
- ▶ **Ponudnik izobraževanja nosi odgovornost za zagotavljanje enakega dostopa do izobraževalnih vsebin.** Ustanove in pristojni državni organi na področju izobraževanja ter tisti, ki so v stiku s potencialnimi ciljnimi skupinam, morajo upoštevati in odstraniti vse možne ovire, s katerimi se soočajo posamezne ciljne skupine.
- ▶ **Vsak učenec mora biti usposobljen za samoregulativno učenje.** Zlasti odrasli udeleženci izobraževanj in usposabljanj morajo biti sposobni samostojnega načrtovanja in izvedbe svojega lastnega učnega procesa.
- ▶ **Osebnostne, socialne in samoupravljalne veščine morajo biti vgrajene v vse izobraževalne ponudbe.** Osebnostne, socialne in samoupravljalne (tako imenovane temeljne) veščine so bistvenega pomena za vsakršen učni proces, vseživljenjsko učenje, aktivno državljanstvo in duševno zdravje. Zato morajo postati del vseh izobraževalnih procesov od zgodnjega otroštva in obdobja odrasčanja, kot tudi vseh ostalih izobraževalnih kurikulumov. Kakorkoli, obstaja potreba po ponudbah, ki omogočajo odraslim, da izpopolnijo manjkajoče temeljne veščine v varnem okolju. Dovolj zgodaj moramo pri posamezniku prepoznati primanjkljaje in jih skušati premostiti z ustreznimi ponudbami izpopolnjevanja.

- ▶ **Potrebni je več prilagojenih ponudb, da bi zagotovili enak dostop do vseživljenjskega učenja ljudem v socialno neugodnem položaju.** Na žalost ponudbe na področju izobraževanja odraslih redko dosežejo posameznike v socialno neugodnem položaju, ki pa jih v bistvu najbolj potrebujejo. Novi pedagoški pristopi, kot so npr. produktivno in kooperativno učenje, učenje na podlagi izkušenj ter ustrezen izobraževalni kontekst, upoštevajo potrebe in predpogoje ciljne skupine ter bodo zelo pripomogli k premostitvi omenjene vrzeli.
- ▶ **Urjenje temeljnih veščin ni zgolj stvar izobraževalnih ustanov, temveč tudi vseh ostalih ustanov, ki delajo z ljudmi v socialno neugodnem položaju.** Ustanove na področju socialnega dela, zdravja in priložnostnih aktivnosti bi morale izkoristiti stike s to ciljno skupino v smislu krepitve temeljnih veščin ter jim ponuditi posebno usposabljanje. Nevladne organizacije je treba pri izvajanju neformalnega izobraževanja bolj upoštevati in okrepiti njihovo podporo.
- ▶ **Osebe, ki dela z ljudmi v socialno neugodnem položaju in na področju izobraževanja na splošno, bi se morale (nadalje) izobraževati za potrebe urjenja temeljnih veščin.** Zato bi morale biti temeljne veščine in pedagoški pristopi, potrebni za njihovo urjenje, del vseh kurikulumov strokovnega izobraževanja socialnih delavcev, učiteljev, vzgojiteljev ter drugih strokovnih delavcev, ki delajo na področju izobraževanja, socialnega dela idr. Podpreti je treba tudi izobraževanje prostovoljcev v nevladnih organizacijah in ga izpopolniti z vsebinami s področja temeljnih veščin.
- ▶ **Vse bolj pomembno postaja mreženje vseh vpletenih organizacij.** Strokovnjaki in ustanove bi morali okrepiti zmogljivosti na tem področju in se med seboj povezovati v smeri širjenja ideje vseživljenjskega učenja in temeljnih veščin na lokalni in regijski ravni.

Osnovne informacije o vseživljenjskem učenju in temeljnih veščinah

VSEŽIVLJENJSKO UČENJE

Marca 2000 je Evropski Svet med zaključke izredne seje postavil zelo ambiciozen cilj za naslednje desetletje: Evropska skupnost naj bi postala „[...] najbolj konkurenčno in dinamično, na znanju temelječe ekonomsko območje na svetu“, ekonomsko območje „[...] sposobno doseči trajno ekonomsko rast z več in bolj kakovostnimi delovnimi mesti ter večjo socialno kohezijo.“

Vseživljenjsko učenje so postavili kot eno izmed poglavitnih strategij za doseg tega cilja „[...] ne samo v smislu **konkurenčnosti in možnosti za zaposlitev**, temveč tudi v smislu **socialne integracije, aktivnega državljanstva in osebnega razvoja**.“

Zakaj so vseživljenjsko učenje in njegovi pedagoški pristopi tako pomembni?

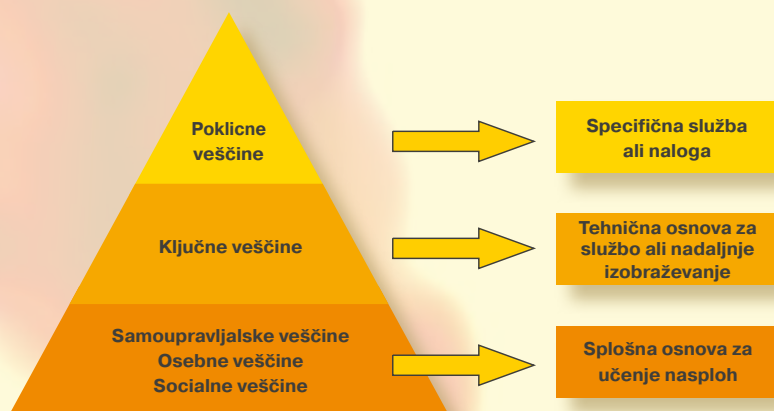
- ▶ **Eksplozija znanja in nova informacijska tehnologija:** Tehnični, znanstveni in družbeni razvoj v preteklih desetletjih se kaže v vratolomnem širjenju in hitri zastarelosti znanja. Zaradi interneta in multimedijskih predstavitev ima učenec dostop do ogromne količine informacij. Da bi učenec lahko uspešno izkoristil prednosti novih virov, mora sam organizirati in upravljati učni proces.
- ▶ **Aktivno državljanstvo:** Vseživljenjsko učenje omogoča, da državljani prevzamejo aktivno vlogo v družbenem in ekonomskem življenju. Poleg čisto ekonomskih učinkov z vidika usposabljanja kvalificirane delovne sile, prispeva vseživljenjsko učenje prvenstveno k socialni integraciji in s tem socialni koheziji posameznika ter promociji njegovega duševnega zdravja in blagostanja.
- ▶ **Duševno zdravje:** Učenje, aktivno soočanje z okoljem in pripravljenost prevzeti v roke lastni osebni razvoj so pomembni kazalci duševnega zdravja, ki je opredeljeno kot »stanje blagostanja, v katerem lahko posameznik v celoti izrabi svoje možnosti, se spopada z običajnim stresom in pritiski, opravlja delo produktivno in uspešno ter je zmožen kakorkoli prispevati za dobrobit svoje skupnosti« (WHO, 2001). Izkazovanje pripravljenosti za učenje in krepitev zdravja sta torej medsebojno povezana.

TEMELJNE VEŠČINE IN NJIHOV POMEN ZA VSEŽIVLJENJSKO UČENJE

Vseživljenjsko učenje je zelo zapleten proces: učenec si mora zadati ustrezne in uresničljive cilje, poiskati in izbrati priložnosti in ponudbe, po možnosti stopiti v stik z ustanovami, učitelji ali izvajalci izobraževanj, se uspešno spopasti z učnim procesom, obdržati motivacijo, premagati težave in ovire ipd.

Brez osnovnih veščin in primernih sredstev sta organizacija in izpolnjevanje vseh teh procesov zelo otežena ali celo nemogoča. Te veščine določajo pravo osnovo kateregakoli učnega procesa in osebnostnega razvoja.

Ogromno denarja zapravimo za usposabljanje posameznikov v socialno neugodnem položaju, toda brez podpore temeljnih veščin in upoštevanja socialnega konteksta bodo učinki pičli.

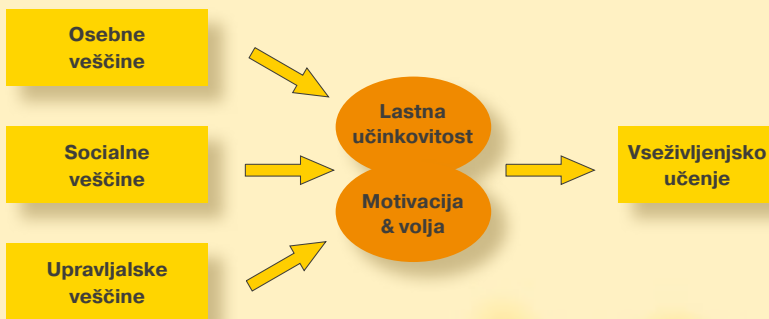


Ločimo **tri kategorije temeljnih veščin**:

- osebne veščine, kot so npr. regulacija čustev, kognicija, regulacija identitete,
- socialne veščine, kot so npr. sodelovanje in komunikacijske veščine,
- samoupravljaljske veščine, kot so npr. postavljanje ciljev, tehtanje virov in ovir, učinkovito načrtovanje itd.

Temeljne veščine prav tako vplivajo na **motivacijo za učenje in občutek lastne učinkovitosti**. Motivacija je zapletena interakcija čustvenih in kognitivnih procesov. Nova stanja lahko vzbudijo čustva, kot so radovednost ali strah. Človek oceni svoje veščine in sposobnosti glede na pričakovane zahteve in pretehta možnosti uspeha z alternativnimi postopki (lastna učinkovitost).

Zgolj namera za doseg cilja ponavadi ni dovolj, da bi resnično začeli ukrepati. Takoj, ko je sprejeta odločitev, so potrebne veščine, da bi namera obrnili v konkretno akcijo, ter da bi obdržali motivacijo skozi celoten proces, kar je odločilnega pomena. Posameznik mora aktivirati svoje sposobnosti, premostiti nepričakovane težave in preprečiti namero za poseganje po alternativnih postopkih.



Še en vidik motivacije zadeva posameznikove vrednote in identiteto. Motivacija posameznika za učenje in izpostavljanje novim situacijam bo večja, če bodo učni cilji in način, kako se posameznik uči, usklajeni s posameznikovo lastno identiteto. Poseben izziv za izvajalce izobraževanj je **združiti vrednoto vseživljenjskega učenja v sistem vrednot omenjene ciljne skupine** brez vsiljevanja svojih lastnih moralnih konceptov.

Program krepitve temeljnih veščin posameznikov v socialno neugodnem položaju je bil izveden v obliki štirih pilotskih izobraževanj s strani Pro-Skills skupine. Koncept izobraževanja se je izkazal za učinkovitega in koristnega.

Za obsežno širjenje in trajno krepitev temeljnih veščin je ključnega pomena, da pride do sprememb v izobraževalni politiki in vključevanja teh veščin v kurikuleme.

IZDAJATELJA

Centre de Prévention des Toxicomanies
(CePT)
8-10, rue de la Fonderie
L-1531 Luxemburg, Luksemburg

Zentrum für empirische
pädagogische Forschung (zefp)
Bürgerstr. 23
D-76829 Landau, Nemčija

© 2008 CePT, Luksemburg

AVTORJI

Cristina Bergo, Claudia Jung, Uwe Ch. Fischer, Ann-Mari Bergström, István Bogdándi, Eva Hegyiné Gombkötö, Matej Košir, Thérèse Michaelis, Bernadette Morand-Aymon, Dorothee Nägele, Angela Passa, Carlos Paulos, Jan Ries;

PRO-SKILLS PARTNERJI



**Centre de prévention des
toxicomanies (CePT)**
Luxembourg (Luksemburg)



**Zentrum für empirische
pädagogische Forschung (zefp)**
Landau (Nemčija)



**Azienda Sanitaria Locale
(ASL)**
Milano (Italija)



**Fédération suisse pour
la formation continue
(FSEA)**
Lausanne (Švica)



**Protasi-Movement
for another lifestyle**
Patras (Grčija)



**Institute for Research and
Development "Utrip"**
Grosuplje (Slovenija)



**Hochschule Fulda,
University of Applied
Sciences**
Fulda (Nemčija)



Wilde Bühne
Stuttgart (Nemčija)



Irti Huumeista Ry
Helsinki (Finska)



**Megyei Egészség Kultúrárt
Koordináló Alapítvány
(MEKKA)**
Nyiregyháza (Madžarska)



Projekt sofinancira Evropska komisija. Niti Evropska komisija niti kdorkoli drug, ki deluje v nje-
nem imenu, ni odgovoren za nadaljnjo uporabo informacij, objavljenih v tem priročniku.